

Initiatiefgroep Vasalis vrijeschoolroute

Voorwoord

De initiatiefgroep van de Vasalis vrijeschoolroute heeft dit document opgesteld ten behoeve van de nieuw te stichten vrijeschoolroute in het schooljaar 24/25 bij het Carmelcollege Emmen. In dit document leest u de intenties en de basis van het vrijeschoolonderwijs waarmee deze route wordt gestart, alsmede advisering richting het Carmelcollege Emmen.

Grotendeels zal onze omschreven missie en visie zijn geïnspireerd op het eerder door Rudolf Steiner omschreven antroposofisch mensbeeld en Steinerpedagogie. Hierbij gelet op het huidige tijdsbeeld en mogelijkheden binnen het door de overheid gefinancierde onderwijs. Let wel dat dit document nog geen volledige weergave is van de te starten leerroute. De initiatiefgroep en het Carmelcollege Emmen zijn nog in overleg over de daadwerkelijke invulling.

‘De vraag is niet, wat de mens moet kunnen en weten teneinde zich in de bestaande sociale orde te kunnen inpassen; maar wel, wat is in aanleg in de mens aanwezig en wat kan in hem ontwikkeld worden. Dan wordt het mogelijk dat de opgroeiende generatie aan de maatschappij steeds nieuwe krachten aanreikt. Dan zal in de samenleving steeds datgene tot ontwikkeling kunnen komen, wat de er binnentredende generatie van mensen in zich draagt. Maar van de opgroeiende generatie mag niet datgene gemaakt worden, wat de bestaande maatschappij van deze generatie maken wil.’

-Rudolf Steiner-

Inleiding

In januari 2023 besloten Kristel en Marieke om de mogelijkheden voor voortgezet vrijeschoolonderwijs in Emmen te verkennen. Na overleg met verschillende professionals in het veld hebben zij vrij snel besloten om een vrijeschoolroute op te starten. Na verkenning van de mogelijke samenwerkingspartners viel de keuze op het Carmelcollege Emmen. De eerste gesprekken bleken veelbelovend en de intentieverklaring werd getekend. De voorbereidingen voor het starten van de vrijeschoolroute zijn zo snel mogelijk gestart. Er komt praktisch gezien veel kijken bij het opstarten van een dergelijke route, van meubilair en huisvesting tot het werven van docenten en het organiseren van informatiemomenten. Daarnaast zijn we vooral bezig met het vormgeven en borgen van het gewenste onderwijs, met name daartoe schrijven wij dit document.

We starten in schooljaar 2024/2025 een tweejarige vrijeschoolroute met de mogelijkheid tot uitbreiding naar een driejarige route. In de toekomst, bij voldoende leerlingaantallen, is het mooi als de vrijeschool kan uitgroeien tot een volledige stroming, van brugklas tot eindexamen.

Alles begint met een wens

Onze wens

“Wij gunnen de leerlingen dat ze mogen ervaren dat ze waardevol zijn. Dat ze ontdekken door te leren vanuit hoofd, hart en handen. Dit gaan wij doen door divers onderwijs aan te bieden. Hierin worden veel mogelijkheden aangereikt waarin kinderen zichzelf als waardevol persoon kunnen ervaren. Zo kunnen zij als volwassenen hun eigenheid respecteren en hun waarde overbrengen in de wereld. Belangrijke kenmerken van ons onderwijsinitiatief zijn (naast de reguliere exameneisen) gericht op levendig blijven, verdieping vinden, zelfacceptatie van eigenheid van het kind, interculturele seizoensvieringen (jaarfeesten), definitieve niveaubepaling op later moment dan einde basisschool.”

De initiële wens zoals Kristel en Marieke deze op hebben geschreven bij de start is het uitgangspunt van dit document. De samenwerking is aangegaan, de initiatiefgroep uitgebreid, de wensen krijgen meer vorm en worden inmiddels ook al praktisch gemaakt. Ondanks dat de woorden misschien veranderen is

deze intentie de oorsprong van de ziel van de Vasalis vrijeschoolroute bij het Carmelcollege in Emmen.

Visie

‘De vraag is niet, wat de mens moet kunnen en weten teneinde zich in de bestaande sociale orde te kunnen inpassen; maar wel, wat is in aanleg in de mens aanwezig en wat kan in hem ontwikkeld worden. Dan wordt het mogelijk dat de opgroeiende generatie aan de maatschappij steeds nieuwe krachten aanreikt. Dan zal in de samenleving steeds datgene tot ontwikkeling kunnen komen, wat de er binnentredende generatie van mensen in zich draagt. Maar van de opgroeiende generatie mag niet datgene gemaakt worden, wat de bestaande maatschappij van deze generatie maken wil.’ - Rudolf Steiner

Wij gaan uit van het antroposofisch mensbeeld, Hierin is de mens burger in twee werelden, de stoffelijke en de geestelijke wereld. Ieder mens is uniek en brengt authentieke kwaliteiten en mogelijkheden met zich mee. Wat elk individu meebrengt uit de geestelijke wereld is voor ons niet direct zichtbaar en kenbaar. Elk individu wordt daarnaast beïnvloed door hun genetische, sociale en culturele achtergrond. We hebben een positief mensbeeld en willen de ruimte geven aan elk individu om hun kwaliteiten te gebruiken en hun potentieel te ontwikkelen. Door een individu de kans te geven om zichzelf te worden, om ‘te worden wie je bent’.

Wanneer een individu het potentieel in zichzelf ontwikkelt, wordt dit meegenomen in de samenleving die ook altijd in ontwikkeling is. Wij gaan ervan uit dat de persoonlijke kwaliteiten van elk individu bijdragen aan het potentieel dat aanwezig is in onze samenleving.

Missie

Vanuit de Vasalis vrijeschoolroute willen we bijdragen aan de uitvoering van het bovenstaand omschreven mensbeeld.

We begeleiden leerlingen bij hun ontwikkeling tot unieke, verantwoordelijke en zelfredzame jongvolwassenen die verbonden zijn met het grotere geheel waar zij deel van uitmaken. De Vasalis vrijeschoolroute streeft in haar onderwijs, naast persoonlijke en individuele ontwikkeling van de leerling, ook maatschappelijke en collectieve doelen na. Zodat het kind als ze volwassen is, klaar is voor de verschillende aspecten van de samenleving.

In de praktijk zal dat er als volgt uitzien:

Het kind mag rustig de overgang maken vanaf de basisschool. De leerling mag hierin ervaren welke keuzes gemaakt mogen worden en of de gevolgen van deze keuze degene zijn die het kind wil dragen. Er wordt in de les(stof) ruimte gemaakt om vanuit meerdere perspectieven hierover na te denken en de dialoog aan te gaan. Dat wat één iemand leert, leert de groep op basis van gelijkwaardigheid. Dit gebeurt aan de hand van verhalen, beeldende vorming, schrijven en beweging. De groep beweegt als geheel, net als een samenleving beweegt als geheel. (Je hoeft de oorlog niet mee te maken om te voelen dat je in vrede wil leven.)

“Uit de geestelijke wereld is dit kind tot je afgedaald, zijn raadsels willen we ontsluiëren, van dag tot dag, van uur tot uur”,

- zeggen leraren elke ochtend in de meeste vrijescholen tegen elkaar -

Alles wat er in het groot is, is er ook in het klein.

Processen tot zelfkennis zijn daarmee verweven in het gehele bestaan. Integraal onderwijs is daarom het streven. De rol van de docent is hierin van essentieel belang. Er wordt in alle vakken aandacht besteed aan het kind zichzelf te leren verhouden tot deze processen. Denk aan geometrische vormen, poëzie, verhalen, het spreken van een andere taal, groepsprocessen etc. Daardoor is dat, wat (vanuit reguliere methodes) wordt aangeboden, direct een onderdeel van de belevingswereld van het kind (versus iets leren voor de toekomst). Het spreekt daarnaast de leerling aan op de eigen binnenwereld en geeft ruimte voor het (door)ontwikkelen van de verbeeldingskracht. Het bereidt de leerling voor om 'de waarheid' als jongvolwassene van meerdere kanten te kunnen bekijken en zich ook daartoe te kunnen verhouden.

De kinderen krijgen de ruimte om te ontdekken wat ze in zich hebben en ze hoeven daardoor niet heel vroeg een keuze te maken voor een bepaalde studierichting. Daarom hebben we kinderen met verschillende adviezen in één groep. Binnen de heterogene klas wordt differentiatie aangebracht in het onderwijsaanbod. Elk kind krijgt zo wat het nodig heeft binnen de grenzen die er in een klas zijn. De wisselwerking tussen de verschillende niveaus brengt ook andere waardevolle leerdoelen in de samenwerking voor de leerlingen.

Wat mag je verwachten van een vrijeschoolroute

Periodelessen

Zoals op elke vrijeschool wordt gewerkt met het periodeonderwijs. Elke dag starten de kinderen met 120 minuten periodeonderwijs met een ervaren en bevlogen kerndocent. Hierin

“En zoals het met de dingen in ons gewone dagelijkse leven gaat, zo gaat het ook hier: wat we afgedaan hebben, leggen we naast ons neer, we vergeten het. Later, als men er ons weer naar vraagt, kunnen we het uit onze herinnering ophalen en staat het ons opnieuw (als nieuw) voor de geest. Zo ook met de periode. Wat intensief beleefd, gemaakt, gedaan of geleerd werd, is tijdens het vergeten gerijpt en komt bij een volgende behandeling verdiept en verrijkt te voorschijn. Het behandelde uit de eerste periode komt snel weer boven en blijkt een “ingeklonken” bodem te zijn geworden, waar men op verder kan bouwen.”

-vrijeschoolpedagogie.com-

geeft de kerndocent per periode van 3 of 6 weken les in één onderwerp.

Er wordt klassikaal gewerkt in periodeschriften waarin leerlingen een zeer persoonlijke uitwerking van de behandelde stof omschrijven en vormgeven. De inhoud van de periodelessen speelt ook een zeer belangrijke rol. Alle hoofdthema's zijn zorgvuldig gekozen voor alle leerjaren. De thema's sluiten aan op de psychische ontwikkelingsfase waarin het opgroeiende kind zich bevindt. Door deze thema's aan te houden is er een natuurlijke interesse

vanuit de leerling. Zo wordt het gehele kind aangesproken en niet alleen het 'hoofd'. Het periodeonderwijs brengt rust, plezier en leren samen. Het geeft daarnaast ruimte voor positieve groepsvorming en contact met de kerndocent. Waar mogelijk is er samenhang tussen het periodeonderwijs en de andere vakken die worden aangeboden.

In de eerste leerjaren worden periodes gegeven als: ontdekkingsreizen, poëzie, culturele antropologie, scheikunde, natuurkunde, biologie en sterrenkunde. Er zijn ook periodes Nederlands en wiskunde. De thema's en de manier van werken sluiten aan bij de leeftijdsfase van de jongeren.

(Wil je meer lezen over hoe het periodeonderwijs eruit kan zien:

https://rudolfsteinercollege.nl/nl/onderwijs/leerplan/klas_7/)

Vaklessen

De leerlingen worden voorbereid op het landelijk examen, afhankelijk van het niveau worden deze afgenomen in de 10e, 11e of 12e klas (in de reguliere telling de 4e, 5e en 6e klas). De leerlingen zullen dus ook de vakken volgen die hiervoor noodzakelijk zijn (in ieder geval Nederlands, Engels, Duits, wiskunde en lichamelijke opvoeding). In deze vaklessen kunnen wél reguliere lesmethodes gebruikt worden. Echter zal de aangeboden leerstof, afhankelijk van de ontwikkelingsfase van het kind, soms op andere momenten worden aangeboden. Er is ook een mentoruur en een studie-uur. In de vaklessen wordt, waar mogelijk, aandacht besteed aan onderwerpen die passen binnen de antroposofische zienswijze.

Kunst- en praktijklessen

Daarnaast worden veel praktische en kunstvakken aangeboden. Van houtbewerken en tekenen, via euritmie, drama, koken en smeden tot textiel en koorzang. Idee hierachter is dat op school niet alleen het denken wordt aangesproken, maar ook het voelen (kunst) en het willen (praktijk). En dat daardoor een gezonde en harmonieuze ontwikkeling kan worden ondersteund. Het gaat hierbij om 6 tot 8 lessen per week.

Focus in de lesstof

De reguliere lesstof en de periodelessen worden verrijkt met een antroposofische wereldvisie. Denk hierbij in concrete zin aan biodynamische landbouw, kruidenleer, wildplukken, koken met zelfgeplukte ingrediënten uit het seizoen, natuurinclusief (beheer), permacultuur, smeden, houtbewerking, euritmie etc. Ook zullen verhalen van filosofen, oude beschavingen en mythologieën op een andere manier licht werpen op de reguliere aangeboden lesstof. Naast deze lessen mét invulling willen we graag dat de leerlingen en (kern)docenten één lesuur per week samenkomen zonder agenda.

Activiteiten

Er is een kennismakingsweek (kamp) aan het begin van de 7e klas en in elk schooljaar daarna een kampweek of werkweek. Er zijn regelmatig presentaties en voorstellingen. Door het jaar heen worden jaarfeesten gevierd. Een heel breed programma dus, om 'te leren voor het leven'.

Jaarfeesten

Zoals gebruikelijk binnen het vrijeschoolonderwijs, zullen er jaarfeesten gevierd worden. Deze jaarfeesten geven een basis voor het ervaren van de seizoenen en de daarmee samenhangende innerlijke processen van de mens. De vormgeving van de jaarfeesten zullen we in een later stadium met het team van de Vasalis vrijeschoolroute oppakken. Belangrijke uitgangspunten hierin zijn dat we willen dat het intercultureel aansluit en dat het in de basis seizoens- en natuurfeesten zijn, maar ook dat de leerlingen zelf meehelpen in de voorbereiding. Ongeveer elke 40 dagen is er een jaarfeest, dit gaat uit van een cyclus die teruggaat tot ver in de geschiedenis van de mensheid.

Het team

Elke klas heeft een kerndocent/mentor. Deze docent geeft een groot deel van de periodelessen en daarnaast een vakles, kunstles of studieles. De mentor verzorgt ook elke week een mentuur, waarin alle zaken die spelen op de afdeling besproken kunnen worden. De kerndocenten zijn leraren met veel ervaring in het vrijeschoolonderwijs, met name in de klassen 7 en 8. De kerndocent gaat met de klas mee, van klas 7 tot en met klas 8. Daarnaast zijn er vakdocenten voor een aantal vakken. Dit zijn docenten van het Carmelcollege Emmen die gekozen hebben om bij de vrijeschoolroute te gaan werken en zich willen bekwamen in de vrijeschoolpedagogie. Dat betekent dat ze in loop van de tijd in samenwerking met de kerndocent en door middel van scholing de vrijeschoolpedagogie eigen maken.

Gebouw, lokaal, lestijden

De leerlingen krijgen les in het hoofdgebouw van het Carmelcollege Emmen. Leerlingen van de Vasalis vrijeschoolroute hebben net als de andere leerlingen van het Carmelcollege Emmen dezelfde les- en pauzetijden en maken ook gebruik van de daartoe bestemde ruimtes. De klassen van de Vasalis vrijeschoolroute krijgen daarnaast een eigen lokaal toegewezen voor het periodeonderwijs en andere theoretische vakken. Deze lokalen zijn naast elkaar gelegen en zullen met het groeien van de leerlingenaantallen uiteindelijk een volledige gang/vleugel innemen. Vaklessen zoals houtbewerken en lichamelijke opvoeding worden gevolgd in de daartoe bestemde leslokalen.